

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2011

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 29 mars 2011 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2011/12:105 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2011 och motioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde samt över motionerna 2011/12:U17 (S) yrkandena 11 och 12, 2011/12:U18 (SD) yrkandena 57 och 63–65 samt 2011/12:U19 (MP) yrkandena 4 och 5.

I yttrandet finns fem avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Skrivelsens innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2011 i enlighet med 10 kap. 2 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m.

Motionerna

I kommittémotion 2011/12:U17 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 11 anför att landsbygdsprogrammets andel av jordbruksbudgeten bör öka och att en större del av budgeten ska utgöra ersättningar för kollektiva nyttigheter som t.ex. investeringar för att minska jordbrukets klimat- och miljöpåverkan. I motionen anförts vidare att en förändring bör ske av delar av kommissionens förslag om den s.k. förgröningen av direktstöden. Det är viktigt att det finns möjlighet till regional flexibilitet och undantag från förgröningskraven för de lantbrukare som har omfattande miljöåtaganden i pelare II. Enligt motionen bör den nuvarande skeva fördelningen av jordbruksstöd mellan medlemsländerna jämnas ut. Utjämningen bör vara hälften av skillnaden mellan nationell nivå och 90-procentsnivån. I motionen anförts även att förslaget om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken saknar tillräckliga möjligheter för ett medlemsland att öka fokus på sund djurhållning. Det är därför väsentligt att regeringen driver denna fråga med kraft i rådet. I samband med reformen av den gemensamma fiskeripolitiken bör regeringen enligt motionen bestämt säga nej till tvånget att varje land ska införa överlåtbara fiskenyttjanderättigheter. Det bör vara frivilligt för länderna att införa fiskenyttjanderättigheter eftersom fisket skiljer sig åt utifrån medlemsländernas olika förutsättningar. Motionen tar vidare upp frågan om avtal mellan EU och tredjeländer om fiskerättigheter. När det gäller avtal med utvecklingsländer bör EU stödja dessa länders utveckling inom fiskesektorn och avstå från att nyttja fiskerätter fram till dess att länderna har en egen fiskekontroll och förvaltning som motsvarar de krav som ställs inom EU. Det är väsentligt att regeringen i denna fråga utgår från de krav som ett enligt miljö- och jordbruksutskott har framfört i utlåtande 2011/12:MJU7. Enligt motionen bör ett land

kunna säga nej till genetiskt modifierade organismer (GMO) under de villkor som det danska ordförandeskapet satt upp. Därför bör regeringen även fortsättningsvis arbeta för att frågan får en lösning i den riktningen.

Enligt kommittémotion 2011/12:U19 av Ulf Holm m.fl. (MP) yrkande 4 bör EU:s resurser i högre grad användas för att möta nya hot, såsom klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, jordförstörelse, vattenbrist och liknande. Åtgärder för att minska användningen av fossila bränslen och konstgödsel inom jordbruket borde ha en hög prioritet i EU. I motionen anförts även att direktstöden bör fasas ut. Stöd ska i princip enbart betalas ut för miljönytta. Utformningen bör ske så att jordbruk kan bedrivas i hela landet. En utjämning av stödnivåerna mellan olika medlemsländer måste enligt motionen genomföras. Genom att tydligare koppla stödet till miljöfaktorer skulle stödet delas på fler och mindre aktörer. Sverige bör öka självförsörjningsgraden av livsmedel och foder. I yrkande 5 i samma motion anförts att Sverige bör bevaka att EU:s exportsubventioner avskaffas till 2013.

Enligt kommittémotion 2011/12:U18 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 57 bör ett svenskt djurskydd säkerställas. Avsteg från frihandelsprincipen måste enligt motionärerna kunna göras undantagsvis. Ett exempel är import av djur som har utsatts för onödigt lidande. Sverige kommer på grund av EU-beslut inte att kunna ha kvar gränsskyddet mot import av djur med multiresistenta bakterier och en rad andra sjukdomar. Detta är enligt motionärerna djupt olyckligt då antibiotikaanvändningen har hållits på en relativt låg nivå i Sverige jämfört med andra länder i Europa. Enligt yrkande 63 i motionen bör Sverige verka för att alla EU:s fiskepartnersavtal som inte handlar om byte av kvoter ska avvecklas. Kostnadseffektiviteten i fiskeavtalen kan ifrågasättas och avtalen bör helst inte förlängas när det gäller utvecklingsländerna.

Utskottets ställningstagande

Jordbruksfrågor

När det gäller användningen av resurser anför regeringen i faktapromemoria 2011/12:FPM30 att det krävs fortsatta kraftfulla reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) som leder till väsentligt lägre utgifter och ökad marknadsorientering. Regeringens främsta målsättning är att minska utgifterna inom såväl pelare I som pelare II. Sverige ska vara en konstruktiv förhandlingspart i syfte att få så stort inflytande som möjligt över slutresultatet. Regeringen anser att jordbrukspolitiken ska förbli ett gemensamt politikområde och utformas i linje med principerna om subsidiaritet, proportionalitet och en sund ekonomisk förvaltning. Jordbrukspolitiken ska vara förenlig med politiken för global utveckling och ta hänsyn till utvecklingsländernas förutsättningar att förbättra tillväxten i jordbruket genom att bl.a. bedriva handel och konkurrera på internationella marknader. Regeringen förespråkar en högre ambitionsnivå vad gäller förenklingar av jord-

brukspolitiken. Systemet är komplext och svårbegripligt i nuläget och detta utgör en börda för jordbrukarna. Förenklingar kan innebära även kostnadsminskningar i den nationella budgeten. Regeringen anser inte att kommissionens förslag lever upp till detta. De föreslagna minskningarna av EU:s jordbruksbudget är inte tillräckligt stora, det görs inga framsteg vad gäller marknadsorientering, föreslagna åtgärder har mycket begränsad miljönytta och innebär en ökad administrativ börda.

Regeringen förespråkar i faktagruppromemorian åtgärder inom ramen för en minskning av jordbruksbudgeten för landsbygdsutveckling som bidrar till att tillhandahålla kollektiva nyttigheter. Tillhandahållandet av gränsöverskridande kollektiva nyttigheter genom riktade åtgärder kommer även i fortsättningen att vara ett viktigt mål för EU och medlemsstaterna. Politiken ska utformas för att möta nuvarande och framtida utmaningar, och gemensamma insatser ska ge ett tydligt europeiskt mervärde. Kommissionen förordar ökade satsningar på miljö, hållbar utveckling och innovation. Regeringen välkomnar denna inriktning och anser att styrning av medel inom landsbygdsprogrammet till miljöinsatser såsom biologisk mångfald, vattenkvalitet och klimat ska öka. Åtgärder inom landsbygdsprogrammet bör också bidra till att främja konkurrenskraft och tillväxt genom att stimulera innovationer samt till att stärka sambandet mellan forskning och tillämpning, vilket kan bidra till en ökad marknadsanpassning inom jordbrukssektorn. Regeringen anser också att det finns skäl till att bibehålla jordbruksverksamhet i områden med naturliga begränsningar.

Utskottet delar de synpunkter som framförs i promemorian. Utskottet välkomnar även landsbygdsministerns initiativ att bjuda in utskottet att delta i en kontaktgrupp för att underlätta diskussionerna om det fortsatta reformarbetet som gäller den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2013. Kontaktgruppen leds av statssekreteraren vid Jordbruksdepartementet och består av representanter för de politiska partierna i riksdagen samt berörda tjänstemän. Syftet med kontaktgruppen ska vara att informera om processer och aktuella frågor samt förslag och ståndpunkter från Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och andra medlemsstater (bet. 2010/11: MJU16).

När det gäller direktstöden framgår det av faktagruppromemoria 2011/12: FPM30 att regeringen anser att direktstöden ska frikopplas helt, utjämnas genom att de högsta stöden sänks och på sikt fasas ut. Regeringen anser att kommissionens förslag är för försiktigt när det gäller utjämning och helt otillräckligt när det gäller kopplade stöd. Regeringen ställer sig positiv till idén om att direktstödet i större utsträckning ska riktas till aktiva brukare. Regeringen är dock negativ till den definition som föreslås, eftersom den är alltför administrativt betungande och inte tillräckligt träffsäker då flertalet passiva brukare undantas. För svensk del är det viktigt att ett eventuellt nytt förslag är förenligt med WTO:s s.k. gröna box, dvs. är minimalt produktions- och handelsstörande. Regeringen anser att det är angeläget att få en så stor miljöutväxling som möjligt av de resurser som satsas inom

EU:s jordbrukspolitik, vilket i första hand ska ske inom ramen för pelare II. Regeringen är enligt faktapromemorian skeptisk till den s.k. förgröningen av direktstöden eftersom miljönyttan bedöms vara mycket begränsad samtidigt som stödet blir mer komplext och administrativt betungande att hantera. Kommissionens förslag på generella och paneuropeiska gröna kriterier för direktstöd är inte ett effektivt sätt att uppnå bättre miljöutväxling av EU:s jordbruksbudget. Det är mer effektivt med riktade och flexibla åtgärder motsvarande dagens landsbygdsprogram som kan anpassas efter nationella och regionala behov. Eftersom kommissionen har lagt ett förslag om att förgröna direktstöden avser regeringen dock att vara en konstruktiv förhandlingspart och verka för att systemet blir så enkelt och välfungerande som möjligt för att kostnaderna för administration och anpassning ska stå i proportion till miljöeffekten. När det gäller stödet till områden med naturliga begränsningar inom pelare I finns en risk med överlappning med motsvarande stöd inom pelare II. Regeringen anser att det är viktigt att stöd till områden med naturliga begränsningar, liksom särskilda stödformer för småbrukare samt unga jordbrukare, ska vara frivilliga för medlemsstaterna att tillämpa. Regeringen är tveksam till kommissionens förslag om att införa stödtak, då ett sådant tak enkelt kan kringgås genom en uppdelning av företag och därmed riskerar att bli ett ineffektivt verktyg. En sådan gräns leder till ökade administrativa kostnader och kan innebära att jordbruksföretagens strukturutveckling hämmas samtidigt som den önskade effekten uteblir. Regeringen anför i faktapromemorian att den ställer sig positiv till den föreslagna flexibiliteten som medger att medlemsstaterna får besluta om överföringar från pelare I till pelare II. Däremot är regeringen kritisk till att också omvänd flexibilitet införs för vissa medlemsstater, dvs. att medel kan föras från pelare II till pelare I. Kommissionen föreslår en utjämning av direktstöden där medlemsstater med stödnivåer under 90 procent av EU:s genomsnitt ska tilldelas mer medel, motsvarande en tredjedel av skillnaden mellan nationell nivå och 90-procentsnivån. Denna tilldelning ska finansieras proportionellt av alla medlemsstater med stödnivåer över EU:s genomsnitt. Kommissionen föreslår även en utjämning inom medlemsstaterna eller regioner. Huvudregeln är att alla stödrätter för grundstödet inom ett land eller en region ska ha samma värde redan år 2014. Medlemsstaterna kan dock välja att inledningsvis ta viss hänsyn till tidigare individuella stödrättsvärden. I sådana fall ska dock stödet vara utjämnat inom en medlemsstat eller region senast 2019. Av faktapromemorian framgår även att regeringen anser att alla marknadsstöd, inklusive exportbidragen, bör fasas ut senast 2013. En utfasning av exportbidragen är i enlighet med EU:s åtagande inom ramen för Doharundan.

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i faktapromemorian och stöder den linje som regeringen driver inom EU när det gäller direktstöden.

När det gäller frågan om en ökning av självförsörjningsgraden har utskottet tidigare behandlat liknande motionsyrkanden (bet. 2010/11:MJU16). Utskottet hänvisade då till vad landsbygdsminister Eskil Erlandsson hade

redovisat i sitt svar på skriftlig fråga 2010/11:225, bl.a. att ministern för att tillvarata de möjligheter och den potential som finns bland svenska jordbruksföretag hade kallat samman näringen i en högnivågrupp för att diskutera jordbrukets konkurrenskraft. Målsättningen var att identifiera åtgärder för att stärka svensk primärproduktion. Den 25 februari 2011 redovisade Landsbygdsdepartementet en sammanfattning av diskussionerna i högnivågruppen för stärkt konkurrenskraft i jordbrukets primärproduktion. Sammansättningen av gruppen var bred med representanter för intresseorganisationer, företag och myndigheter kopplade till jordbrukets primärproduktion. Representanterna i högnivågruppen var eniga om att konkurrenskraften och lönsamheten i primärproduktionen i det svenska jordbruket inte är på en tillfredsställande nivå samtidigt som jordbruksproduktionen minskar. De menade att bilden av en sektor med låg lönsamhet är delvis motsägelserfull då priset på jordbruksmark stiger och skuldsättningen i lantbruket ökar samtidigt som konkurserna är få. Prisutvecklingen på jordbruksfastigheter är dock korrelerad med den allmänna prisutvecklingen på fastigheter. Enligt landsbygdsministern har en rad åtgärder vidtagits för att stärka jordbrukets konkurrenskraft, t.ex. jobbskatteavdraget, nedsättningen av arbetsgivaravgifter och borttagandet av skatt på gödselmedel (svar på interpellation 2009/10: 453 om en strategi för Sveriges livsmedelsproduktion). Konkurrenskraftspaketet är ytterligare en insats som regeringen har vidtagit i syfte att stärka sektorns långsiktiga konkurrenskraft. Paketet omfattar totalt 235 miljoner kronor i form av insatser som t.ex. sänkt gräns för återbetalning av skatt på bränsle och återbetalning av skatt på el. Därutöver avskaffades ett antal registeravgifter och kontrollavgifter i syfte att stärka jordbrukets konkurrenskraft. Utskottet anförde även att det är viktigt att den svenska jordbruksproduktionen ges möjlighet att utvecklas (svar på interpellation 2010/11: 105 Framtida CAP-beslut och interpellation 2010/11:117 CAP-reform). För att underlätta den utvecklingen måste jordbruket marknadsanpassas också i fortsättningen så att det kan producera det som konsumenterna efterfrågar. Ytterligare reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken är nödvändiga. Landsbygdsminister Eskil Erlandsson har också redovisat att regeringen under förra mandatperioden fattade en rad beslut som gynnar svenska jordbruksföretag (svar på skriftlig fråga 2009/10:1025). Regeringen har bl.a. kraftigt minskat kostnaderna för regelkrånglet på jordbruksområdet samt tillsatt ett regelråd som ska granska alla lagförslag, så att de i fortsättningen blir så enkla som möjligt. Utskottet nämnde även att det inom ramen för landsbygdsprogrammet finns totalt 36 miljarder kronor för den svenska landsbygden – och här finns stora möjligheter till stöd för t.ex. grisföretagare som vill utveckla sin produktion.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i denna fråga.

Djurskydd m.m.

Som regeringen anför i skrivelsen (s. 210) finns inom EU ett regelverk för både djurskydd och djurhälsa. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar dels till att underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar, dels till att förhindra smitta från djur till människa.

Utskottet ansluter sig till den uppfattning regeringen redovisat i sin faktabromemoria om att landsbygdsprogrammet ska få ett ökat fokus på sund djurhållning (2011/12:FPM30).

Utskottet har i betänkande 2010/11:MJU20 anfört följande om djurskyddsarbetet inom EU. Sverige arbetar aktivt inom bl.a. Världsförbundet för djurhälsa (OIE) för att ta fram djurskyddsrekommendationer, och Sverige har vidare en pådrivande roll i Europarådets arbete på djurskyddsområdet. Sverige har ställt sig bakom antagandet av en djurskyddsdeklaration av FN och stod värd för ett möte under hösten 2009 som syftade till att främja antagandet av deklarationen. Inom Europarådet pågår det ett aktivt djurskyddsarbete inom ramen för konventionen om skydd av lantbrukets husdjur. Där finns en ständig kommitté som utarbetar bindande bestämmelser om olika djurslag. För närvarande bedrivs arbete om skydd av odlad fisk, om kaniner för köttproduktion och om nötkreatur. Kommittén uppdaterar även befintliga bestämmelser när ny forskning och kunskap blir aktuell. Sverige är representerat i denna grupp inom Europarådet och tar mycket aktiv del i arbetet och verkar för att djurskyddsnivån ska bli så hög som möjligt. De största svenska djurrättsorganisationerna är medlemmar i paraplyorganisationer inom EU och i internationella samfund och har möjlighet att verka internationellt. När det gäller frågan om Sveriges agerande i WTO-förhandlingar har Landsbyggsdepartementet framhållit att i fråga om djurskydd inom WTO är Sverige företrädare för fri handel samtidigt som Sverige arbetar för att förbättra djurskyddet internationellt. En av hörnstenarna i det internationella regelverket är att varje land har rätt att bestämma över sina egna produktions- och processmetoder och att importhindrande åtgärder inte får vidtas om inte den slutliga produkten påverkas eller det inte finns fara för hälsan bland djur och människor i det importerande landet. Det finns en risk att krav på att inkludera djurskydd kan användas i protektionistiska syften. Detta är inte minst något som utvecklingsländerna oroar sig för. Därför vill man inte se detta inkluderat. Innan det ens är realistiskt att diskutera att inkludera djurskydd i WTO:s regelverk i större utsträckning än i dag, är det nödvändigt att internationella standarder kommer till stånd. Det är något som Sverige aktivt arbetar för. Ett sätt att uppnå ett förbättrat djurskydd internationellt är enligt betänkandet att komma fram till multilaterala överenskommelser när det gäller djurskydd och att ta med frågan i bilaterala avtal mellan EU och tredjeländer. Vidare bör det uppmärksammas att näringens engagemang hela tiden ökar och att privata standarder skapas. Dessa kan i vissa fall vara mer

effektiva för att förbättra djurskyddet globalt än vad det är att förlita sig på att stater ska agera (bet. 2009/10:MJU12). Utskottet ville också framhålla att kommissionen 2006 antog EU:s första handlingsplan för djurskydd och djurs välbefinnande 2006–2010 i vilken strategiska och framtida åtgärder beskrivs. I den skrevs också in att en översyn av programmet skulle göras för att se vilka framtida åtgärder efter 2010 som kan vidtas.

När det gäller frågan om djurhälsan och användningen av antibiotika har utskottet tidigare anfört (bet. 2009/10:MJU12, bet. 2010/11:MJU20) att det i Sverige sedan många år råder enighet om att överdriven antibiotikaanvändning till djur ska motverkas. Sverige förbjöd all icke veterinärmedicinsk användning av antibiotika till djur för drygt 20 år sedan, och från 2006 gäller samma regler inom hela EU. I många länder utanför EU är det emellertid fortfarande tillåtet att använda antibiotika i tillväxtfrämjande syfte. Att rutinmässig antibiotikaanvändning är godkänd i ett land innebär emellertid inte automatiskt att alla producenter tillämpar det. Allt importerat kött kontrolleras av Livsmedelsverket och kontrollen omfattar bl.a. hormon- och antibiotikarester. Enligt vad utskottet hade inhämtat från Landsbygdsdepartementet är det inte möjligt att införa något generellt förbud mot import enligt det internationella regelverket inom WTO. En av hörnstenarna i det internationella handelsarbetet är att varje land har rätt att bestämma över sina egna produktions- och processmetoder och att importhindrande åtgärder inte får vidtas om det inte finns fara för hälsan bland djur och människor i det importerande landet. Sverige arbetar dock aktivt i olika internationella forum för att uppmärksamma andra länder på riskerna med en alltför omfattande antibiotikaanvändning.

Utskottet finner inte skäl att frånga sin tidigare uppfattning om djurskyddsarbetet inom EU.

Fiskefrågor

Den 13 juli 2011 presenterade kommissionen ett förslag till reformpaket för den gemensamma fiskeripolitiken. Som anförs i regeringens skrivelse (s. 213) är ett av kommissionens huvudsakliga mål med reformen att den gemensamma fiskeripolitiken ska tillämpa försiktighetsansatsen och att fisk-resurserna till 2015 ska återhämtas och förvaltas på en nivå som innebär maximalt hållbart nyttjande (Maximum Sustainable Yield, MSY) enligt den s.k. Johannesburgsdeklarationen som antogs vid världstoppmötet om hållbar utveckling år 2002. Andra viktiga inslag är att utkast av fisk ska fasas ut, att medlemsstaterna ska införa system med individuella överförbara kvoter samt en ökad regionalisering av beslutsfattandet. I reformpaketet ingår även ett förslag till ny marknadsordning med färre inslag av intervention.

Utskottet konstaterar att i förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om den gemensamma fiskeripolitiken (KOM(2011) 425) åläggs medlemsstaterna att införa ett nationellt system för överförbara fiskerättigheter för alla fartyg med undantag för fartyg med passiva redskap under

12 meter. Regeringen har i faktapromemoria 2011/12:FPM43 anfört att medlemsstaterna bör ges möjlighet att själva utforma överlåtbara fiskenyttjanderätter (transferable fishing concessions, TFC). För att de överlåtbara fiskenyttjanderätterna ska ha önskad effekt på kapacitetsutvecklingen bör huvuddelen av flottan omfattas, och regeringen anser att en uppdelning i en andel av den nationella kvoten ska ingå i överlåtbara fiskerättighetssystem, i stället för den nu föreslagna 12-metersgränsen. Regeringen anser också att giltighetstiden för de överlåtbara fiskenyttjanderätterna kan ifrågasättas och att en kortare period på minst 10 år bör gälla, i stället för de minst 15 år som föreslås av kommissionen. Dessutom anser regeringen att medlemsstaterna bör ges möjlighet att själva bestämma hur stor andel av den kvoten som går till fiskare som kan reserveras för att t.ex. främja vissa regioner, eller för selektiva fiskemetoder, nyrekrytering m.m. Om inte denna möjlighet ges anser regeringen att andelen bör höjas till minst 15 procent från de 5 procent som föreslås. Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning i denna fråga.

När det gäller fiskeavtal med tredjeländer har EU som anförs i skrivelsen (s. 213) sedan många år tillbaka avtal med tredjeländer om rätten att bedriva fiske mot finansiell ersättning. Regeringens hållning har varit att ta ställning från fall till fall. Avtalet med Marocko är ett särfall då det finns en folkrättslig aspekt eftersom Marockoavtalet omfattar ett ockuperat område – Västsahara. I februari 2011 röstade Sverige nej till ett förhandlingsmandat om att inleda förhandlingar om en förlängning av protokollet med Marocko. När det gäller EU:s partnerskapsavtal har regeringen enligt skrivelsen verkat för att fiske som bedrivs av EU-fartyg utanför unionen ska ske på samma villkor som i EU:s egna vatten. Det innebär att fisket ska vara hållbart och att det enbart ska ske på det överskott av bestånden som inte nyttjas nationellt.

Utskottet har behandlat frågan om fiskeavtal i utlåtande 2011/12:MJU7 med anledning av kommissionens meddelande om den gemensamma fiskeripolitikens internationella dimension (KOM(2011) 424). I meddelandet presenteras den nya inriktningen för den reformerade gemensamma fiskeripolitikens internationella dimension. Det framhålls att reformen av den gemensamma fiskeripolitiken har till syfte att garantera ett hållbart utnyttjande av havets levande resurser samtidigt som man arbetar mot solida ekonomiska resultat som inbegriper tillväxt och ökad sammanhållning i kustområdena. Avsikten med den nya inriktningen för den reformerade fiskeripolitikens internationella dimension är att projicera dessa principer internationellt och bidra till mer ansvarsfull förvaltning av det internationella fisket. Vidare anförs det att siktet är inställt på att mildra fiskets inverkan på de marina ekosystemen och på att uppnå ett hållbart utnyttjande av fiskbestånden på global nivå så att man till 2015 har kommit ned på fiskeridödlighetsnivåer som är förenliga med en maximal hållbar avkastning (Maximum Sustainable Yield, MSY). För att uppnå detta föreslår kommissionen ett antal åtgärder. Utskottet välkomnar i utlåtandet kommis-

sionens meddelande och stöder många av de reformer som kommissionen föreslår men understryker att politiken även måste genomföras i praktiken för att ge resultat. När det gäller de åtgärder kommissionen inledningsvis föreslår för att bidra till långsiktig hållbarhet i hela världen instämmer utskottet i det som kommissionen för fram. För att EU ska vara trovärdigt i internationella sammanhang anser utskottet emellertid att EU:s egen fiskeripolitik både internt och externt måste förbättras. Detta blir särskilt tydligt i förhållande till de s.k. partnerskapsavtalen mellan EU och tredjeländer. Det räcker inte med att åberopa principer i olika dokument om ingen tar ansvar för att de efterlevs. Enligt utlåtandet riskerar det att bli tomma ord att tala om att fiske bedrivs på överskottsresurser om de vetenskapliga kunskaperna om bestånden saknas eller om man över huvud taget inte känner till vilka andra länder som fiskar i samma vatten. Utskottet ställer sig i utlåtandet positivt till att ställa upp iakttagandet av mänskliga rättigheter som ett nödvändigt villkor för att ingå eller fortsätta samarbetet med tredjeländer på fiskeriområdet. För att denna princip ska kunna tillämpas, liksom principen om att avtalen ska stödja utvecklingen av en hållbar fiskesektor i partnerländerna och att ekonomiska bidrag ska komma den lokala fiskeindustrin till del, måste det finnas offentligt tillgängliga sociala och ekonomiska utvärderingar som är av tillräckligt god standard. Utskottet pekar i detta sammanhang på vikten av dessa utvärderingar och beklagar att kommissionens meddelande inte innehåller tillräckliga garantier för att dessa utvärderingar håller måttet och att de görs tillgängliga i tid. Vidare anför utskottet i utlåtandet att fisketillträdesrättigheterna ska bekostas av fiskefartygens ägare och inte belasta EU:s budget. Det är däremot viktigt att EU hjälper de länder som EU i dag har avtal med för att utveckla och stärka deras egen fiskeförvaltning genom både ekonomiskt stöd och kunskapsöverföring. Mot bakgrund av hur det ser ut i dag anser utskottet att EU, med kommissionen i spetsen, måste ställa krav. Förhandlingar ska inte inledas om nya avtal eller för att förnya protokoll om inte vissa grundläggande villkor är uppfyllda. Avslutningsvis framhåller utskottet i utlåtandet att det stöder kommissionens strävan att uppnå ett hållbart utnyttjande av fiskbestånden på global nivå till 2015 och att bidra till en mer ansvarsfull förvaltning av det internationella fisket.

Utskottet vidhåller den uppfattning som framfördes i utlåtandet.

Genetiskt modifierade organismer

När det gäller genetiskt modifierade organismer (GMO) anføres i skrivelsen (s. 221) att kommissionen den 27 juli 2010 presenterade ett förslag till en EU-förordning som tillfogade en artikel 26 b till direktiv 2001/18/EG som handlar om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Artikeln ska ge medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade organismer inom sina territorier även om den aktuella grödan har fått ett EU-godkännande för odling. Utöver det föreslogs inga förändringar när det gäller själva hanteringen av ansök-

ningar och godkännanden av genetiskt modifierade organismer i EU. Utskottet noterar att en diskussion om frågan hölls på miljörådets möte den 9 mars 2012. Utskottet har nyligen behandlat frågan om genetiskt modifierade organismer (bet. 2011/12:MJU11). Utskottet anförde att frågan om regelverket om dessa grödor tidigare har behandlats av utskottet vid en överläggning med regeringen i juni 2011. Från svenskt håll gällde generellt att man ville åstadkomma lösningar som säkrar miljön och hälsan och som samtidigt är i överensstämmelse med regelverket för den inre marknaden och för WTO. Kärnan i regelverket om genetiskt modifierade organismer, nämligen en vetenskapligt grundad riskbedömning från fall till fall av genetiskt modifierade organismer, skulle även i fortsättningen vara grunden för godkännande av dessa grödor inom EU. Vid överläggningen redovisade regeringen att EU har reformerat regelverket i striktare riktning flera gånger. Reformerna har hittills inte bidragit till att överbrygga motsättningarna mellan medlemsstaterna. Meningsskiljaktigheterna i frågan om genetiskt modifierade organismer var så stora att det enligt regeringen kunde diskuteras om kommissionens förslag skulle kunna lösa dem. Även om det nuvarande regelverket i EU är föremål för oenighet fungerar det i den meningen att riskbedömningar görs och att ärenden handläggs av kommissionen även om det inte går att fatta beslut vare sig på kommitté- eller rådsnivå. Utgångspunkten för regeringens ståndpunkt var att förslag på detta område borde syfta till ett närmande mellan medlemsstaterna och innebära en förbättrad tillämpning av regelverket. Oförmågan att ta gemensamma beslut om tillstånd för användning av genetiskt modifierade organismer och den utdragna beslutsprocessen är på sikt ohållbar. Det är även oacceptabelt att en pågående handelstvist med USA inte avslutas. Regeringen välkomnade kommissionens ansträngningar för att lösa problemen på området, men man såg också svårigheter med det förslag som hade presenterats. För regeringen var det viktigt att kommissionens förslag utvecklas till att vara i överensstämmelse med fördragen och WTO:s regelverk. Sverige har därför framfört att det finns behov av att klarlägga frågor om den inre marknaden och WTO för att kunna göra en helhetsbedömning innan Sverige låser sig vid en slutgiltig ståndpunkt. För det fortsatta arbetet med att säkra miljön och hälsan var ett för regeringen centralt uppdrag i rådets slutsatser från 2008 en uppdatering av vägledningen för riskbedömningar. Sverige har klargjort vikten av att kommissionen återkommer med resultat från uppdragen från rådets slutsatser 2008 för att kunna bedöma helheten av förslaget (prot. 2010/11:41, 2011-06-09).

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att de förslag som tas upp i nu aktuella motionsyrkanden antingen kan anses tillgodosedda eller i övrigt inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna 2011/12:U17 (S) yrkande 11, 2011/12:U18 (SD) yrkande 57 och 63 samt 2011/12:U19 (MP) yrkande 4 och 5 bör därmed avstyrkas av utrikesutskottet.

Vissa miljöpolitiska frågor m.m.

Motionerna

Enligt motion 2011/12:U17 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 12 bör EU ta initiativ till en internationell klimatinvesteringsgemenskap med ett gemensamt pris på utsläpp av koldioxid. Det är av stor vikt att Sverige nu fortsätter att med kraft stödja kommissionens ansträngningar att åstadkomma ett nytt Kyotoavtal. Det gäller t.ex. färdplanen för ett konkurrenskraftigt utsläppssnålt samhälle 2050. Sverige bör också ställa sig bakom kravet att gradera upp EU:s klimatmål till 2020 till 30 procents minskning jämfört med 1990. Sverige bör också driva frågan om hur EU:s ansvar för finansieringen av den gröna klimatfonden (Green Climate Fund) ska tas. I motionen anförs även att regeringen bör verka för att EU driver frågan om en forskarpanel för kemikalier inom FN. Enligt motionen bör regeringen driva frågor i EU kring de hormonstörande ämnena, t.ex. bisfenol A i livsmedelsförpackningar. Det är viktigt att regeringen fortsätter arbetet och överväger att införa egen nationell lagstiftning kring hormonstörande ämnen. Regeringen bör även inom EU arbeta för att fler konstaterat hormonstörande ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista, att de nya rönen om kombinationseffekter för hormonstörande ämnen får konsekvensen att de klassas så att de hanteras med större försiktighet än tidigare och att tuffare gränsvärden sätts för hormonstörande ämnen. Över huvud taget behöver fler ämnen med farliga egenskaper föras in i Reachprocesser och på den s.k. kandidatlistan. Reach behöver också enligt motionen stärkas på många plan. Vidare anförs i motionen att den lista över hotade arter som skyddas i art- och habitatdirektivet bör omarbetas oftare. Regeringen bör i EU-arbeta för att nya arter som hotas kan föras upp på listan och arter där en gynnsam bevarande status uppnåtts kan avföras från listan.

I motion 2011/12:U18 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 64 anförs att Sverige ska verka för att EU:s färdplan mot ett resurseffektivt Europa inte genomförs. Kommissionens meddelande är i flera avseende radikalt där man återkommande ifrågasätter fundamenten i marknadsekonomin och ekonomisk tillväxt. Kommissionens slutsats grundas enligt motionen på en rad missuppfattningar, där den mest uppenbara är att resurseffektivitet inte skulle vara en del av marknaden. Ett effektivt användande av resurser är trots allt definitionen av marknadsekonomi. Enligt yrkande 65 i motionen bör Sverige verka för att strategin för biologisk mångfald i EU fram till 2020 inte genomförs. Med anledning av respektive lands unika miljö och olika förutsättningar är detta frågor som enligt motionen i första hand bör behandlas på nationell nivå. När det gäller t.ex. frågan om s.k. invasiva arter krävs det ingen EU-strategi.

Utskottets ställningstagande

Klimatfrågor

Som regeringen anför i skrivelsen (s. 218) fortsatte de internationella klimatförhandlingarna under året med fokus på att arbeta vidare mot en internationell klimatregim för tiden efter 2012. Två extra förhandlingssessioner hölls utöver det ordinarie mötet i Bonn i juni 2011 och partsmötet i Durban i november och december 2011. EU intog en ledande position vid samtliga dessa möten för att säkra en process mot ett framtida avtal. Vid sidan av de formella förhandlingarna hölls betydelsefulla möten i mindre grupper av länder i kompletterande processer, mer eller mindre knutna till klimatkonventionen. Rådsslutsatser antogs den 14 mars för att följa upp partsmötet i Cancún i slutet av 2010. Rådsslutssatser antogs också på miljørådet den 10 oktober om EU:s positioner inför partsmötet i Durban. I rådsslutsatserna inför Durban betonades EU:s öppenhet för en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet som en del i en överenskommelse om en framtida, rättsligt bindande klimatregim. Ekofinrådet antog slutsatser om klimatfinansiering den 16 mars, den 4 oktober och 8 november. Europeiska rådet bekräftade EU:s position vid sitt möte den 23 oktober. I Durban kunde EU inta en central roll i förhandlingarna. Den öppenhet för en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet som EU visade bidrog starkt till att parterna kunde enas om en färdplan mot en ny klimatöverenskommelse med rättslig verkan, som ska antas senast 2015 och börja gälla från 2020. Den allians som skapades mellan EU, de minst utvecklade länderna och de små ö-staterna (Aosis) var avgörande för de framsteg som nåddes. Att arbetet påbörjades med att operationalisera den gröna fonden för finansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländerna var också en viktig framgång. Få framsteg gjordes däremot i den centrala frågan om att ytterligare begränsa utsläppen. Med nuvarande åtaganden kommer man inte att nå det i Cancún antagna 2-gradersmålet. På rådsmötet den 19 december diskuterades resultatet av klimatförhandlingarna. Som anförts i skrivelsen framförde Sverige bl.a. vikten av att höja ambitionerna för utsläppsminskningar samt att EU bör vara pådrivande i denna fråga.

Som framgår av skrivelsen presenterades meddelandet Färdplan för ett resurseffektivt Europa av kommissionen i september (se faktapromemoria 2011/12:FPM26). Färdplanen var ett av flera initiativ under det s.k. flaggskeppet resurseffektivitet vilket är en del av Europa 2020-processen, EU:s gemensamma sysselsättnings- och tillväxtstrategi. På miljørådet den 19 december antogs övergripande slutsatser om kommissionens meddelande. Färdplanen syftade till att integrera resurseffektivitet inom olika politikområden med målet att uppnå en konkurrenskraftig, resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi inom EU. I färdplanen angavs en vision för ett resurseffektivt Europa 2050, med målsättningar, s.k. milstolpar, som ska nås till 2020. Där lades också fram förslag till åtgärder för kommissionen och medlemsstaterna för att starta processen, bl.a. genom att åtgärderna

integreras i olika policy- och lagstiftningsförslag från kommissionen. Sverige välkomnade meddelandet i stort då en sparsam, effektiv och hållbar användning av resurser kan öka produktiviteten och förbättra de ekonomiska förutsättningarna för företagen. Samtidigt åstadkoms en minskad klimatpåverkan och minskad skadlig påverkan på miljön.

Som regeringen anför i skrivelsen antog kommissionen meddelandet Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppssnålt samhälle 2050 den 8 mars 2011 (2011/12:FPM116). Färdplanen visade att medlemsstaterna till år 2030 och 2040 bör minska de inhemska utsläppen (dvs. exklusive tillgodoräknande av internationella insatser) med 40 procent respektive 60 procent jämfört med 1990 för att EU-målet om att minska utsläppen med 80–95 procent till 2050 ska kunna uppnås på ett kostnadseffektivt sätt. Meddelandet konstaterade också att de inhemska utsläppsminskningarna bör uppgå till 25 procent år 2020 för att EU ska befinna sig på den kostnadseffektiva utsläppsbanan. Kommissionens analys visade att med nuvarande åtgärder kommer EU att nå målet 20 procent inhemska minskningar av växthusgasutsläppen till 2020. Om den reviderade energieffektivitetsplanen skulle genomföras fullt ut skulle det bli möjligt för EU att överträffa det nuvarande målet och i stället uppnå 25 procent minskning av växthusgaser. Stora investeringar skulle behövas för att ställa om till en koldioxidsnål ekonomi. Kommissionen beräknar att ökningen av offentliga och privata investeringar behöver uppgå till ca 270 miljarder euro årligen under de kommande 40 åren. Avsevärda kostnadsbesparingar finns dock att räkna hem, genom t.ex. lägre energikostnader. Dessutom skulle importen av fossila bränslen till EU minskas med ökad försörjningstrygghet som följd. Lägre utsläpp av koldioxid är också förknippat med lägre utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen, vilket innebär positiva effekter för luftkvalitet och hälsa med minskade kostnader inom dessa områden till följd. Kommissionen menade vidare att nya arbetstillfällen kan komma att skapas av omställningen, givet att auktionsintäkter och koldioxidskatt används för att sänka skatten på arbete. Miljörådet kunde inte vid sitt möte den 21 juni komma överens om rådsslutsatser om kommissionens meddelande då slutsatserna blockerades av ett isolerat Polen. I stället antogs ordförandeslutsatser som stöddes av 26 av unionens 27 länder.

Som anförts i skrivelsen välkomnade Sverige kommissionens meddelande om en långsiktig strategi för ett konkurrenskraftigt koldioxidsnålt EU år 2050. Under förhandlingarna inför miljörådet i juni verkade Sverige kraftfullt för så tydliga och ambitiösa rådsslutsatser som möjligt. Sverige ansåg att EU:s långsiktiga klimatpolitik måste inriktas så att den är konsistent med målet att den globala medeltemperaturökningen ska hållas under två grader och med EU-målet om 80–95 procent utsläppsminskning till år 2050. Långsiktiga utsläppsmål skulle behövas för att ge näringslivet tillräcklig förutsägbarhet och skapa incitament för långsiktigt nödvändiga klimatinvesteringar.

Av den kommenterade dagordning inför miljørådet den 9 mars 2012 framgår att regeringen anser att det är mycket viktigt att miljørådet kan enas om en långsiktig strategi för ett konkurrenskraftigt utsläppsnålt EU år 2050 och om inriktningen för unionens långsiktiga klimatpolitik så att näringsliv och samhälle får efterfrågad vägledning. Regeringen anser att EU bör befästa sin ledande roll i klimatarbetet genom att visa hur en ambitiös klimatpolitik, i överensstämmelse med det övergripande målet om att den globala medeltemperaturen ska öka med högst två grader och med EU-målet om 80–95 procent utsläppsminskning till år 2050, också kan kombineras med ekonomisk tillväxt. Långsiktiga utsläppsmål behövs för att ge näringslivet tillräcklig förutsägbarhet och styra mot långsiktigt nödvändiga klimatinvesteringar. Regeringen anser att ett arbete för minskade växthusgasutsläpp i Europa också kan betyda konkurrensfördelar i den växande globala marknaden för resurseffektiva lösningar som bidrar till en omställning till en grön ekonomi. Regeringen verkar för att miljørådet ska välkomna kommissionens meddelande. Utifrån det aktuella förhandlingsläget kan det bli svårt att nå samsyn bland medlemsstaterna om ett omnämnande av milstolpen för 2020. Mot den bakgrunden är det viktigast för Sverige att säkerställa att rådsslutsatserna åtminstone bekräftar milstolparna för 2030 och 2040. Regeringen anser att det är hög tid för EU att staka ut vägen för klimatpolitiken bortom 2020 och anser att kommissionen bör ges i uppdrag att presentera förslag för hur EU kan minska utsläppen i tillräcklig omfattning med fokus mot 2030.

Vid miljørådet den 9 mars 2012 kunde miljöministrarna inte enas om färdplanen för ett EU med låga utsläpp 2050. I stället antog det danska ordförandeskapet slutsatser om färdplanen som alla medlemsländer utom Polen ställde sig bakom.

Utskottet stöder den ovan redovisade linje som regeringen driver när det gäller klimatfrågorna inom EU.

Kemikalier

Frågan om en forskarpanel för kemikalier behandlade utskottet i betänkande 2010/11:MJU15. Utskottet anförde bl.a. att när det gäller arbetet med kemikaliekontroll på global nivå enades världens regeringschefer vid FN:s världstoppmöte i Johannesburg 2002 om att minimera produktionen och användningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier till 2020. Ett steg för att uppnå målet togs i februari 2006 med en global kemikaliestrategi, Saicm. Strategin ska främja en hållbar hantering av kemikalier och stödja arbetet mot målet. Den globala strategin ska skapa ett gemensamt system för en global kemikaliesäkerhet och lägga grunden till en förbättrad internationell kemikaliekontroll i utvecklingsländerna och en ökad förmåga att genomföra internationella åtaganden. I propositionen Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete m.m. (prop. 2009/10:155) framhöll regeringen att insatser på internationell nivå inte bara handlar om att förebygga och begränsa spridningen av farliga ämnen, utan också om att skapa bättre

kemikaliehantering i utvecklingsländerna. En ökad produktion och användning av kemikalier i länder med bristande regelverk och tillsyn är en särskild utmaning i det internationella arbetet. Regeringen uppgav i propositionen att den avser att fortsätta att arbeta aktivt inom Saicm, Stockholmskonventionen, Baselkonventionen (transport av farligt avfall), Rotterdamkonventionen (farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel), Montrealprotokollet (ozonnedbrytande ämnen) och i förhandlingarna om en ny global kvicksilverkonvention. Regeringen framhöll att en viktig del i det internationella arbetet är att förmå samtliga länder att delta. Kemikalieinspektionen och Sida har centrala roller genom att de ger bistånd och stöd till utvecklingsländerna. Det är särskilt betydelsefullt att fokusera på att överenskomna åtgärder genomförs och tillämpas. Regeringen uppgav också att den avser att verka för att arbetet med kemikalier inom FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) sker i nära anknytning till Saicm så att de två processerna ömsesidigt stöder varandra. Vidare uppgav regeringen att den avser att verka för att stärka samverkan mellan de internationella konventionerna om kemikalier och avfall, vilket på sikt skulle kunna resultera i en ramverkskonvention på området. Utskottet anförde i sitt betänkande att det internationella arbetet är av mycket stor betydelse för att produktionen och användningen av farliga ämnen ska minska. Utskottet utgick från att regeringen även fortsättningsvis är drivande för att skapa en starkare, mer effektiv och framåtsyftande global kemikaliepolitik.

Utskottet finner inte skäl att nu frånga sin tidigare uppfattning.

När det gäller hormonstörande ämnen anför regeringen i skrivelsen (s. 223) att Sverige vid miljørådet den 10 oktober 2011 tillsammans med Frankrike tog upp frågan om EU:s arbete med hormonstörande ämnen. Budskapet var att det finns en växande kunskap om riskerna med hormonstörande ämnen och att fler initiativ därför behöver tas inom gemenskapen för att bättre skydda barns hälsa. Initiativet välkomnades av flera medlemsstater. Kommissionen bekräftade att det pågick en studie om kunskapsläget och att resultaten skulle redovisas för rådet i början av 2012. Kommissionen förutsåg en diskussion om frågan under 2012 och att det kunde bli aktuellt att revidera gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen.

Utskottet konstaterar att riksdagen sommaren 2010 beslutade om inriktningen för miljöpolitiken och ett effektivare miljömålssystem. Beslutet grundades på regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete m.m. (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). I underlaget föreslogs bl.a. att miljö kvalitetsmålet för giftfri miljö skulle ses över i sin helhet och att en parlamentarisk beredning skulle inrättas för att nå en bred politisk samsyn kring miljöfrågorna. Miljömålsberedningen (M 2010:04) inrättades den 1 juli 2010. Av det första delbetänkandet från Miljömålsberedningen framgår att Sverige är ledande inom det europeiska samarbetet inom området giftfri miljö. När etappmål till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska formuleras bör Sveriges ledande

roll bibehållas, enligt beredningen (Handlingsplan för att utveckla strategier i miljömålssystemet, SOU 2010:101). Miljömålsberedningen har lämnat vissa förslag till etappmål och dessa har strukturerats i två delar, dels att utveckla EU-lagstiftning och internationella konventioner, dels att Sverige går före nationellt (Etappmål i miljömålssystemet, SOU 2011:34).

Utskottet vill även framhålla att Kemikalieinspektionen har presenterat en handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014, Skydda barnen bättre (mars 2011). Av handlingsplanen framgår bl.a. att satsningar är nödvändiga i EU och internationellt inom områden där det finns förutsättningar att nå framgång. Arbete inom ramen för EU:s kemikalielagstiftning Reach prioriteras högt. Ambitionen i handlingsplanen är även att svenska företag påtagligt ska öka sitt arbete med kemikaliesäkerhet med fokus på utbyte av farliga kemikalier. Det är också viktigt att kraftigt öka tillsynen i Sverige av farliga ämnen i varor.

Regeringen beslutade den 9 juni 2011 om ett tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen (dir. 2011:50) Strategi för en giftfri miljö. Miljömålsberedningen ska ta fram en strategi för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö. I strategin ska även läkemedels påverkan på miljön behandlas. I uppdraget att ta fram denna strategi ingår att föreslå de etappmål, styrmedel och åtgärder som behövs för att uppnå generationsmålets delar om människors hälsa och om kretslopp fria från farliga ämnen samt miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Såväl de generella utgångspunkterna för formulering av strategier och etappmål i miljömålsarbetet som de utgångspunkter som är specifika för uppdraget ska beaktas i uppdraget. Hur hormonstörande ämnen ska klassificeras ingår bl.a. i uppdraget. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2012.

Kemikalieinspektionen ska prioritera arbetet med att inom ramen för EU:s kemikalielagstiftning Reach ta fram förslag på ämnen som bör föras upp på kandidatförteckningen för tillståndsprövningen eller begränsas (år 2011–2014). Regeringen har också framhållit att det är väsentligt att arbetet med att identifiera och föra upp ämnen på den s.k. kandidatlistan påskyndas. Detta var också ett av skälen till att regeringen föreslog att Kemikalieinspektionen skulle tillföras ökade resurser för att bedriva detta arbete (prop. 2010/11:1 utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård, bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:119).

Miljömålsberedningen har uppmärksammat att informationskraven för s.k. lågvolymännen ska ses över i samband med översynen av Reach 2018. Det vore, enligt beredningen, önskvärt att frågan behandlades tidigare (SOU 2011:34). Kemikalieinspektionen anser att informationskraven för kemikalier som hanteras i låga volymer är helt otillräckliga. Det är också ett av de viktigaste utvecklingsbehoven. Inspektionen föreslår att Sverige ska driva frågan om förbättringar av kraven inför den registrering av ca 20 000 ämnen som ska göras år 2018. Förbättringen ska inriktas på att

prioritera ämnen i gruppen som behöver testas vidare, inte på generella nya datakrav för alla ämnen. På sikt måste också ett krav på riskbedömning (kemikaliesäkerhetsrapport) gälla för lågvolyämnena.

Utskottet konstaterar att det pågår ett intensivt arbete inom kemikalieområdet.

Biologisk mångfald

Utskottet anser liksom regeringen att det är ett angeläget, nödvändigt och värdefullt naturvårdsarbete som bedrivs i Europeiska unionen genom art- och habitatdirektivet (direktiv 92/43/EEG). I direktivet anges vilka arter och naturtyper som ska skyddas inom unionen. Det rör sig om över 1 000 arter, varav ca 150 finns i Sverige. Av 231 naturtyper har vi i landet 88. Direktivet antogs 1992 men började gälla i Sverige i samband med att Sverige blev medlem 1995. Sverige har uppmanat kommissionen att ta initiativ för att åstadkomma de ändringar som behövs för att regelverket på ett bättre sätt än i dag ska återspegla behovet av lokal och regional förankring, lokalt och regionalt beslutsfattande (brev till miljökommissionär Janez Potocnik 2011-08-17).

När det gäller EU:s arbete med biologisk mångfald anför regeringen i skrivelsen (s. 220) att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna under 2011 har arbetat med att koordinera EU-interna frågor som rör biologisk mångfald i en särskild expertgrupp där Sverige har varit aktivt. I mars presenterade kommissionen ett meddelande om en strategi för biologisk mångfald i EU till 2020 (2010/11:FPM117). Meddelandet har som en viktig utgångspunkt de globala mål som beslutades inom konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010. Strategin innehåller sex mål som svarar mot det överordnade målet för 2020. Strategin för biologisk mångfald i EU hade som mål att till 2020 bidra till att stoppa förlusten av biologisk mångfald, vända den negativa trenden samt bidra till EU:s övergång mot en resurseffektiv ekonomi. Strategin var även en integrerad del av Europa 2020-strategin. Sverige har tidigare agerat för att de rådsslutsatser som antogs om internationell biologisk mångfald under det svenska ordförandeskapet 2009 ska vara vägledande för EU:s interna mål samt att EU bör göra åtaganden att minska sin påverkan på biologisk mångfald globalt. Som ett led i arbetet med att ta fram en EU-strategi för biologisk mångfald antogs under 2010 rådsslutsatser om en vision till 2050 samt ett övergripande mål till 2020 för biologisk mångfald. Vid miljørådet den 21 juni antogs rådsslutsatser om kommissionens meddelande. I rådsslutsatserna gav miljöministrarna sitt stöd till strategin med förbehållet att ytterligare diskussioner om strategins åtgärder var nödvändiga. Vid miljørådet den 19 december antogs rådsslutsatser om genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald. Sverige stödde enligt skrivelsen arbetet med framtagandet av strategin och har i huvudsak varit positiv till kommissionens meddelande.

Utskottet anser i likhet med vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2012 att värnandet av biologisk mångfald måste genomsyra alla politikområden och att varje sektor måste ta ett ansvar för sin påverkan på den biologiska mångfalden. EU-kommissionens förslag till en strategi för biologisk mångfald till 2020 syftar till att bidra till att stoppa förlusten av biologisk mångfald och förstörelsen av ekosystemtjänster och i möjligaste mån återställa dem, samt vara en del av EU:s övergång mot en resurseffektiv ekonomi och en integrerad del av Europa 2020-strategin. Den svenska naturen och dess artrikedom, ekosystem och ekosystemtjänster är en nationell resurs av oskattbar betydelse som utvecklas i samspel med ekosystem på global skala (prop. 2011/12:1 utg.omr. 20 s. 49).

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att de förslag som tas upp i de nu aktuella motionsyrkandena antingen kan anses tillgodosedda eller i övrigt inte bör föranleda något initiativ. Motionerna 2011/12:U17 (S) yrkande 12 samt 2011/12:U18 (SD) yrkandena 64 och 65 bör därför avstyrkas av utrikesutskottet.

Stockholm den 17 april 2012

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Staffan Danielsson (C) och Tomas Avenborg (M).

Avvikande meningar

1. Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m. (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S) anför:

Landsbygdsprogrammets andel av jordbruksbudgeten bör öka och en större del av budgeten ska vara ersättningar för kollektiva nyttigheter som investeringar för att minska jordbrukets klimat- och miljöpåverkan.

Vi är kritiska till delar av kommissionens förslag om den s.k. förgröningen av direktstöden som det nu är utformat. Det är viktigt att det finns möjlighet till regional flexibilitet och undantag från förgröningskraven för de lantbrukare som har omfattande miljöåtagande i pelare II. Ett förslag är att kommissionen tar fram en EU-lista med förgröningsåtgärder från vilken medlemsstaterna sedan får möjlighet att välja ut åtgärder anpassade efter de regionala förutsättningar som råder. Ett annat är att avsätta ett påslag för den ekologiskt certifierade marken på 10 procent. Det skulle förenkla och innebära en tydligare stimulans till ekoodling än kommissionens ursprungsförslag.

Reformen av jordbrukspolitiken bör öka rättvisan. Den nuvarande skeva fördelningen av jordbruksstöd mellan medlemsländerna måste jämnas ut. Kommissionens förslag är inte tillräckligt. Vi föreslår att utjämningen i stället ska vara hälften av skillnaden mellan nationell nivå och 90-procentsnivån.

Det är allvarligt att kommissionens förslag inte ger tillräckliga möjligheter för ett medlemsland att öka fokus på sund djurhållning, och det är väsentligt att regeringen driver denna fråga med kraft i rådet. Vi vill också påminna regeringen om riksdagens tillkännagivande om djurtransporter som behandlas i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11:MJU20.

Vi vill dessutom påminna regeringen om det tillkännagivande som handlar om att regeringen med kraft ska verka för att förbudet mot azofärgämnen som livsmedelstillsats återinförs i Sverige inom ramen för EU:s regelverk (miljö- och jordbruksutskottet betänkande 2011/12:MJU10).

Vi anser liksom regeringen att det är viktigt att fiskeflottornas kapacitet överensstämmer med fiskemöjligheterna men vi delar inte regeringens uppfattning att överförbara fiskenyttjanderättigheter är rätt lösning. Dessa bör vara frivilliga för länderna att införa eftersom fisket skiljer sig utifrån medlemsländernas olika förutsättningar. Vi anser därför att regeringen bestämt ska säga nej till tvånget att varje land ska införa överlåtbara fiskenyttjanderättigheter.

En rad avtal mellan EU och tredjeländer om fiskerättigheter står nu på tur att behandlas av rådet och parlamentet. När det gäller avtal med utvecklingsländer menar vi att EU ska stödja dessa länders utveckling inom fiskesektorn och avstå från att nyttja fiskerätter fram till dess länderna har

en egen fiskekontroll och förvaltning som motsvarar de krav som ställs inom EU. Vi anser det viktigt att vi fortsätter att hjälpa de utvecklingsländer EU i dag har avtal med att utveckla och stärka sin fiskeriförvaltning genom både ekonomiskt stöd och kunskapsöverföring. Men det innebär inte att vi ska underhålla en för stor fiskeflotta inom EU med fiskerätter som undergräver dessa länders möjligheter till både arbetstillfällen och möjlighet att försörja befolkningen med bra livsmedel. När regeringen bereder förslag från kommissionen inför avgöranden om ett svenskt ställningstagande i riksdagen är det väsentligt att regeringen utgår från de krav som ett enligt miljö- och jordbruksutskottet har tagit ställning till, vilka finns redovisade i utlåtande 2011/12: MJU7 från miljö- och jordbruksutskottet. När det gäller frågor om att inleda förhandlingar om nya avtal är det väsentligt att fiskekontroll och beståndsförvaltning finns på plats.

Under inledningen av 2012 har det danska ordförandeskapet försökt lösa den tvist som uppstått mellan medlemsländerna om möjligheten för enskilda länder att säga nej till genmodifierade sorter som blivit godkända i unionen. EU-nämnden gav Sverige mandat att stödja det danska kompromissförslaget. Vi menar att det är fullt rimligt att ett land ska kunna säga nej till GMO under de villkor som det danska ordförandeskapet har satt upp. Därför bör regeringen även fortsättningsvis arbeta för att frågan får en lösning i den riktningen.

Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2011/12: U17 (S) yrkande 11.

2. Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m. (MP, V)

Helena Leander (MP) och Jens Holm (V) anför:

EU:s resurser måste i högre grad gå till att möta nya hot, såsom klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, jordförstörelse, vattenbrist och liknande. Åtgärder för att minska användningen av fossila bränslen och konstgödsel inom jordbruket borde ha en hög prioritet i EU.

Direktstöden bör fasas ut, och stöd bör i princip enbart betalas ut för miljönytta. Utformningen ska ske så att jordbruk kan bedrivas i hela landet. EU:s jordbrukspolitik är, trots vissa reformer, omodern och bygger i stor utsträckning på målformuleringar från efterkrigstiden. Den skapar en överskottssituation på EU-marknaden, vilket leder till att överskott dumpas på världsmarknaden och därigenom slår ut jordbruksproduktion i fattiga länder.

Fördelningen av EU-stödet måste hanteras. Skillnaden i stödnivåer mellan olika medlemsländer måste utjämnas. Genom att tydligare koppla stödet till miljöfaktorer skulle stödet delas på fler och mindre aktörer.

I skenet av en växande befolkning i världen och en globalt sett minskad åkerareal per person, bör självförsörjningsgraden av livsmedel och foder öka. EU:s exportsubventioner ska vara avskaffade till 2013 i enlighet med tidigare beslut. Det är viktigt att Sverige bevakar att så också blir fallet.

Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:U19 (MP) yrkandena 4 och 5.

3. Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m. (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

När det gäller unionens handelspolitik och säkerställandet av ett svenskt djurskydd är Sverigedemokraterna i grunden positiva till frihandel men menar att avsteg från denna princip måste kunna göras undantagsvis. Ett exempel är import av djur som har utsatts för onödigt lidande. Just nu ser vi det anmärkningsvärda hända att Sverige, på grund av EU-beslut, inte kommer att kunna ha kvar gränsskyddet mot import av djur med multiresistenta bakterier och en rad andra sjukdomar. Detta är djupt olyckligt då antibiotikaanvändningen har varit på en relativt låg nivå i Sverige i jämförelse med andra länder i Europa. Vart det här nu tar vägen kan man verkligen vara bekymrad över. Om vi nu får en situation i Sverige där det antibiotika som finns tillgängligt visar sig vara verkningslöst är det inget annat än ett farligt steg bakåt i utvecklingen.

Sverige ska verka för att alla EU:s fiskepartnersavtal som inte handlar om byte av kvoter avvecklas. Vi ifrågasätter kostnadseffektiviteten i framför allt fiskeavtalen och ser helst att avtalen inte förlängs när det gäller utvecklingsländerna. Man använder fiskeripolitiken och pengar från den svenska medlemsavgiften, där Sverige är stora nettobetallare, för att upprätthålla en fiskeflotta, främst i Spanien och Portugal, som borde ha anpassats till hållbara fiskerivåer vid det här laget.

Detta innebär att Sverigedemokraterna anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:U18 (SD) yrkandena 57 och 63.

4. Vissa miljöpolitiska frågor m.m. (S, MP, V)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V) anför:

Vi föreslår att länder i Europa, däribland Sverige, tar ett nytt initiativ i klimatförhandlingarna som inte handlar om att dela bördorna av omställningen utan att dela möjligheterna och fördelarna. EU bör ta initiativ till en internationell klimatinvesteringsgemenskap med länder som ser fördelarna med att ligga i framkant och som delar oron för klimatförändringarnas konsekvenser. En sådan gemenskap skulle kunna få fart på investeringar och omställning genom att skapa ett gemensamt pris på utsläpp av koldioxid. Kraven är stora på att EU tar ansvar för utvecklingen inför de fortsatta förhandlingarna, ansvar för att få till stånd ett nytt Kyotoavtal och ansvar för att medlemsstaterna gör egna inhemska utsläppsminskningar, vilket är det enda som kan ge trovärdighet när man ställer krav på andra länder. Det är av oerhörd vikt att Sverige nu fortsätter att med kraft stödja kommissionens ansträngningar att åstadkomma detta. Det

gäller t.ex. färdplanen för ett konkurrenskraftigt utsläppssnålt samhälle 2050, som behandlats i rådet och som Polen blockerat. Sverige bör också ställa sig bakom kravet att gradera upp EU:s klimatmål till 2020 till 30 procents minskning jämfört med 1990. Vi uppfattar att regeringen förespråkade att EU:s utsläppsminskningar till stor del ska genomföras i utvecklingsländerna. Detta strider mot den analys som kommissionen gjort i färdplanen. EU tjänar på att genomföra åtgärder på hemmaplan, och det svenska agerandet gör att Sverige tappar i trovärdighet i EU. Sverige bör också driva på för att EU ska ta fram förslag om hur EU:s ansvar för finansieringen av den gröna klimatfonden (Green Climate Fund) ska tas.

Kemikaliespridningen är ett av de stora miljöhoten i världen just nu. Vi menar att FN behöver tillsätta en forskarpanel så som redan gjorts för klimat och som planeras för biologisk mångfald. Regeringen bör verka för att EU driver denna fråga.

De hormonstörande ämnena har den senaste tiden uppmärksamats. Vi anser att regeringen bör driva frågor kring dessa ämnen i EU. Vi ser det som mycket positivt att den svenska regeringen vid miljørådet den 10 oktober 2011 tillsammans med Frankrike tog upp frågan om EU:s arbete med hormonstörande ämnen. Kommissionen bekräftade att det pågick en studie om kunskapsläget och att resultatet av den skulle redovisas för rådet i början av 2012. Sedan dess har lite hänt och flera länder har infört nationella restriktioner kring det hormonstörande ämnet bisfenol A i livsmedelsförpackningar. Vi menar att det är viktigt att regeringen fortsätter arbetet och överväger att införa egen nationell lagstiftning kring hormonstörande ämnen som en del i arbetet.

Regeringen bör inom EU arbeta för att fler konstaterat hormonstörande ämnen kommer upp på Reachs kandidatlista, för att de nya rönen om kombinationseffekter för hormonstörande ämnen får konsekvensen att de klassas så att de hanteras med större försiktighet än tidigare och för att tuffare gränsvärden sätts för hormonstörande ämnen.

Över huvud taget behöver fler ämnen med farliga egenskaper föras in i Reachprocesser och på den s.k. kandidatlistan. Reach behöver också stärkas på många plan. Bland annat bör substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen skärpas och lågvolymämnena inkluderas. Även nanopartiklar bör granskas för att se om de uppfyller kraven för att införas på kandidatlistan.

Vi vill i detta sammanhang även påminna regeringen om riksdagens tillkännagivande i frågan om användningen av bekämpningsmedlet parakvat (miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11:MJU15).

Ett av EU:s starkaste redskap för att klara den biologiska mångfalden är art- och habitatdirektivet. Det är en EU-reglering som visar att frågorna om biologisk mångfald är gränsoverskridande. Men vi vill se att den lista över hotade arter som skyddas i direktivet omarbetas oftare. Regeringen

bör i EU arbeta för att nya arter som hotas kan föras upp på listan och arter där en gynnsam bevarande status uppnåtts kan avföras från listan. Det behövs en mekanism i direktivet för detta.

Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:U17 (S) yrkande 12.

5. Vissa miljöpolitiska frågor m.m. (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Sverige ska verka för att färdplanen mot ett resurseffektivt Europa inte genomförs. Kommissionens meddelande är i flera avseende radikalt där man återkommande ifrågasätter fundamenten i marknadsekonomin och ekonomisk tillväxt. Det är nationellt få partier som öppet ifrågasatt om vi ska ha ekonomisk tillväxt. Kommissionens slutsats grundas på en rad missuppfattningar, där den mest uppenbara är att resurseffektivitet inte skulle vara en del av marknaden. Ett effektivt användande av resurser är trots allt definitionen av marknadsekonomi. Att slöseri med resurser skulle vara lönsamt faller på sin egen orimlighet.

Sverige ska även verka för att strategin för biologisk mångfald i EU fram till 2020 inte genomförs. Sverigedemokraterna anser att detta, med anledning av respektive lands unika miljö och olika förutsättningar, är frågor som i första hand bör behandlas på nationell nivå. När det gäller t.ex. frågan om s.k. invasiva arter krävs ingen EU-strategi.

Detta innebär att Sverigedemokraterna anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2011/12:U18 (SD) yrkandena 64 och 65.